

**PLAN DE CERCETARE
ANUL 2015**

Informații generale despre temă:

“Repere culturale bazate pe manuscrise bizantine și postbizantine”(BYZANTION/ iunie 2012)

În selectarea manuscriselor din colecția de manuscrise a Serviciului Manuscrise, Carte Veche al Bibliotecii Academiei pentru proiectul Byzantion, în urma cercetării surselor bibliografice s-au avut în vedere manuscrise cu ilustrații de text (enluminuri, miniaturi, elemente decorative) care să se înscrie stilistic cadrului larg al artei bizantine și post-bizantine. Acest lucru permite o selecție în funcție de:

- a. aria geografică în care a fost copiat și ornamentat manuscrisul
  - b. limba textului manuscrisului, care delimitează o zonă care nu trebuie să se suprapună total zonei geografice
  - c. perioada de timp (sec XII-XIX) în care au fost lucrate manuscrisele
- a. Aria geografică în care au fost copiate manuscrisele. Din punct de vedere geografic, adică al locului (de cele mai multe ori mănăstiri) unde au fost copiate și enluminate, manuscrisele bizantine deținute de Biblioteca Academiei ocupă o arie largă care se întinde din sudul Greciei (insula Creta) și până în Rusia muscovită, pe axă nord-sud, și din Serbia până răsăritul Greciei, pe axa vest-est, cu maximă concentrație în spațiul celor două provincii românești: Țara Românească și Moldova.
  - b. Din punct de vedere al limbii textului se remarcă faptul că manuscrisele aflate în colecțiile Bibliotecii Academiei sunt scrise în limbi de cult folosite în spațiul bizantin:
    - Greaca
    - Slavona, cu varianta medio-bulgară
    - Româna în provinciile românești, sub influența Reformei

Cu excepția limbii române (scrisă în alfabet slavon) care se circumscrie limitelor geografice ale teritoriului național, manuscrisele grecești și cele slave au fost lucrate în tot spațiul bizantin, pentru primele, și în spațiul balcanic și ruso-ucrainean pentru

celelalte, incluzând, ambele, spațiul românesc unde au fost limbi de cancelarie și de cult de la începuturile evului mediu.

c. Cronologic, manuscrisele bizantine din Biblioteca Academiei se întind pe o perioadă îndelungată, care corespunde perfect ideii de manuscris bizantin/post-bizantin, demonstrând caracterul imuabil și conservator al iconografiei bizantine care se remacă prin:

- atribuirea de caracteristici portretistice fixe personajelor veterotestamentare și celor din Noul Testament, precum și ipostazelor Fecioarei Maria sau înfățișărilor părinților Bisericii ca și ai principalilor sfinți ai canonului ortodox
- reguli fixe pentru prezentarea cadrului arhitectonic sau natural în care sunt surprinse personajele
- stereotipie în ceea ce privește prezentarea atributelor unor personaje, de ex. attributele celor patru evangheliști
- schematism în ceea ce privește vestimentația, ca tip, culoare, textură, volumetrie, etc.

Titlu:

“Repere culturale bazate pe manuscrise bizantine și postbizantine”; Parteneriate în Domenii Prioritare PCCA-2011 Tip 2

Acronim:

BYZANTION

Scurtă descriere:

Fondul de manuscrise bizantine și post-bizantine al Bibliotecii Academiei Române cuprinde o largă varietate de opere, atât din punct de vedere cronologic (secolele XII – XIX), geografic (Imperiul Bizantin, Țările Române, Ucraina, Bulgaria, Serbia, Macedonia, etc.) dar și tematic (Tetraevangheliare, Pomelnice mănăstirești, Canoane de penitență, Comentarii biblice, Caiete iconografice pentru pictori de frescă, etc).

O atât de mare varietate de cărți manuscrise, miniate sau cu xilogravuri colate în interiorul lor, necesită o detaliată analiză iconografică pentru a identifica trăsăturile distinctive ale școlilor zonale, teme iconografice locale, împrumuturi sau adaptări din iconografia occidentală sau apariția unor elemente arhitectonice specifice unui anumit areal, dar și apariția de teme iconografice inedite.

În urma analizei iconografice *Byzantion* creează un canon virtual tematic, bazat în egală măsură pe textele erminiilor și pe trăsăturile comune ale reprezentărilor iconografice analizate cu ajutorul cărui se vor putea scoate în evidență diferențele zonale, evoluția de-a lungul secolelor dar și gradul de inovație artistică prin compararea fiecărei imagini în parte cu imaginea canonică.

Obiective:

Obiectiv general:

În urma analizei iconografice *Byzantion* își propune să creeze un canon virtual tematic, bazat în egală măsură pe textele erminiilor și pe trăsăturile comune ale reprezentărilor iconografice analizate. Va rezulta un instrument de lucru cu ajutorul cărui se vor putea scoate în evidență diferențele zonale, evoluția de-a lungul secolelor dar și gradul de inovație artistică prin compararea fiecărei imagini în parte cu imaginea canonică. Proiectul *Byzantion* își propune și realizarea unui portal web și instrumente software pentru gestionarea reprezentărilor iconografice în scopul găzduirii și caracterizării de documente organizate într-o ontologie specifică, definită de text și imagini ale manuscriselor bizantine aflate în proprietatea Bibliotecii Academiei Române

Obiective specifice:

- Realizarea de instrumente software în scopul de a face cunoscută diversitatea de manuscrise bizantine și a patrimoniului lingvistic și a crește schimburile culturale în regiunea europeană; de asemenea pentru a oferi imaginea unei regiuni importante cu valoare istorică, estetică, științifică, etnologică sau antropologică; realizarea acestor instrumente software permit construirea unor metadata cu descrieri de manuscrise și versiuni digitizate ale acestora cu scopul de a reînnoi interesul pentru patrimoniul scris și lingvistic în context european.
- realizarea unei metodologii de extracție / clasificare / recunoaștere / interpretare a manuscriselor bizantine;
- realizarea unei accesibilități facile, prin intermediul unui portal, la cultura bizantină;
- realizarea unei ontologii integrate și consolidate științific pentru cultura bizantină;
- creșterea eficienței de informații culturale;
- oferă un sprijin generalizat accesibilitate la manuscrisele bizantine;
- creștere semnificativă a calității serviciului cultural pentru școli / universități / muzee / biblioteci;
- promovarea diversității culturale și a înțelegerii reciproce;
- explorarea de căi alternative și încurajarea de noi tipuri de colaborare;

- creșterea masei critice a resurselor și a cunoștințelor despre cultura bizantină;

Rezultate:

[rezultate obținute - programe care au început și care se continuă]

Etapa 1 04.11.2012

[Extras raport stiintific intermediar](#)

Etapa 2 30.06.2013

Canoane – Ontologie/Clasificare (<http://byzantion.itc.ro/canoane>)

Cautare – Functii/Interogare (<http://byzantion.itc.ro/cautare>)

Manuscrise – Metodologii/Taxonomii (<http://byzantion.itc.ro/manuscrise>)

[Extras raport stiintific intermediar](#)

Etapa 3 15.11.2013

Extindere Canoane – Ontologie/Clasificare (<http://byzantion.itc.ro/canoane>)

Cautare – Functii/Interogare (<http://byzantion.itc.ro/cautare>)

Extindere Manuscrise – Metodologii/Taxonomii (<http://byzantion.itc.ro/manuscrise>)

[Extras raport stiintific intermediar](#)

Etapa 4 15.11.2014

Extindere Canoane – Data mining/Ontologie/Clasificare
(<http://byzantion.itc.ro/canoane>)

Cautare – Functii/Interogare (<http://byzantion.itc.ro/cautare>)

Extindere Manuscrise – Data mining/Metodologii/Taxonomii
(<http://byzantion.itc.ro/manuscrise>)

Etapizarea realizării:

[fazele și termenele intermediare, termenul de finalizare]

<p>Etapa I Specificatiile tehnice ale sistemului</p>	<p>Proiectarea arhitecturii sistem, pentru a dezvolta serviciile sistemului BYZANTION CO,P1</p>	<p>04.11.2012</p>
<p>Activitate I.1 Cerințele de date, cerințele științifice de utilizare a serviciului BYZANTION, cerințele de recunoaștere imagistica</p>	<p>Realizarea unui model de informații capabil de a captura semantica de documente complexe (manuscrise, fotografii, etc) care va fi utilizat de portalul Byzantion</p>	<p>04.11.2012</p>

<p>Etapa aII-a Cerințele de utilizator, cerințele de segmentare, de scanare și cerințele de generare de metadate</p>	Dezvoltarea unui sistem inteligent de conservare digitală a amnuscriselor bizantine bazat pe metodologii și tehnologii digitale	30.06.2013
<p>Activitatea II.1 Cerințele utilizatorilor, cerințele de segmentare, de scanare și cerințele de generare de metadate.</p>	Dezvoltarea unui sistem inteligent de conservare digitală a amnuscriselor bizantine bazat pe metodologii și tehnologii digitale	30.06.2013
<p>Activitatea III.1 Dezvoltare de conținut de fișiere digitale, bazate pe statistici de monitorizare, inclusiv timpul de utilizare, frecvența de utilizare, prin conservarea documentelor bizantine</p>	Dezvoltarea de algoritmi pentru a analiza conținutul fișierelor obtinute din sursele bizantine necesare clasificarii acestora	15.09.2013
<p>Activitatea III.2 Analiza de tip Data-mining a imaginilor digitalizate si descrierea canonului virtual bizantin</p>	Dezvoltarea de algoritmi ce vor fi aplicati surselor (manuscrite) bizantine si analiza informatica a canonului virtual bizantin	15.12.2013
<p>Etapa aIV-a Prezervarea manuscriselor bazate pe ontologia BYZANTION,conservarea si accesul la acestea</p>	Descrierea semantica a informațiilor (surse bizantine), prin conceptualizarea intr-un format specific BYZANTION	30.06.2014
<p>Activitatea IV.1 Prezervarea manuscriselor bazate pe ontologia BYZANTION,conservarea si accesul la acestea</p>	Descrierea semantica a informațiilor (surse bizantine), prin conceptualizarea intr-un format specific BYZANTION	15.11.2014
<p>Etapa aV-a Definirea ontologiilor și realizarea instrumentelor</p>	Definirea atributelor necesare ontologiei BYZANTION si a	15.11.2015

informatice de măsurare a acestora	instrumentelor informatice de masurare si clasificare	
Activitatea V.1 Definirea ontologiilor și realizarea instrumentelor informatice de măsurare a acestora	Definirea ontologiei BYZANTION si aplicarea acesteia in clasificarea surselor bizantine prin instrumente informatice pentru prezervarea si accesul facil la acestea utilizand tehnologia SaaS	15.11.2015

Etapa de finalizare a proiectului:

Etapa Integrare componente sistem BYZANTION, testare și validare Exploatarea și diseminarea rezultatelor	aVI-a Integrare componentele sistemului BYZANTION, testarea și validarea sistemului prin accesul public si a comunitatii stiintifice la manuscrisele bizantine prezervate. Exploatarea și diseminarea rezultatelor	30.12.2016
---	---	------------

Resursele implicate:

Director de proiect: Cornel Lepădatu, director adjunct BAR

Echipea BAR:

Coordonator științific de proiect: Dr. Măriuca Stanciu, Șef Serviciu TI-M

Membrii: Gabriela Dumitrescu, Șef Serviciu Manuscrite,

Luminița Kövari, Carmen Albu, Alina Popescu, Mirela Stermin, Dr. Delia Bălăican, Cristina Popescu, Flori Dumitrescu, Mihai Doinea, Ovidiu Alexandrescu, Eliza Jugănar

Partener ITC:

Coordonator științific de proiect: Dr. Ovidiu Anicăi, CPI

Membrii: Horia Moga, Mihai Andrei

Responsabil Contabil-Financiar de Proiect: Cătălina Chivu, economist BAR

Data: 11.03.2015

Responsabil: Stanciu Măriuca

[semnătura]

